

DOLENSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA

STUDIJSKA KNJIŽNICA
MIRANA JARCA
NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto - Izhaja vsak četrtek - Posamezna številka 15 din - LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 300 din, četrletna 150 din; plačljiva je vnaprej - Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 ameriške dolarje - TEKOČI RACUN pri Mestni hranilnici - Komunalni banki v Novem mestu štev. 606-70/3-24

Štev. 29 (539)

Leto XI

NOVO MESTO, 21. JULIJA 1960

UREJUJE uredništvu NARODNOGLAVNA UREDA: Novo mesto, Glavni trg št. 9 (vhod iz Dilančeve ulice) - UREJNICI: odgovorni urednik Tone Gošnik - UREJNICI: odgovorni urednik Tone Gošnik - Uredništvo: Novo mesto 33 - TELEFON uredništva in uprave št. 127 - Nenaročnih rokopisov in fotografij ne vračamo - TISKA Casopisno podjetje »Delo« v Ljubljani

Pred 19 leti se je začel boj za resnično svobodo in neodvisnost

— Povej, tovariš podpredsednik, nekaj o tem, kako je Bela krajina poskrbela za nekdanje borce, saj v vaših vaseh ni bilo hiše, ki ne bi dala vsaj enega partizana! Tako smo začeli pogovor s podprednikom tovarišem Francem Kocišarjem, ki je tudi prvoborec iz leta 1941.

— Za Belokranjce je bila zaposlitev že od nekdaj največje vprašanje. Pred vojno so kot sezonski delavci iskali kruh po Jugoslaviji in se izseljevali v tujino, v Nemčijo, v Ameriko in v Kanado. Prvo in najosnovnejše, kar smo jim morali po osvoboditvi nuditi, je bil zato kruh na rodni zemlji. Skoraj vsem moškim smo zaposlitev omogočili. Borcem smo pomagali do izobrazbe, jim nudili stipendije in vse tisto, za kar so bili v preteklosti prikrajšani. Tudi na otroke padlih nismo pozabili. Le nekaj desetlin se jih še sola, vsi drugi so že pri kruhu. Zdravstveno prizadetim bor-

cem smo omogočili upokožitve. Resnejših socialnih problemov te vrste nimamo več, vsa leta po vojni pa smo imeli s tem res polne roke dela.

To pa ni vse, kar so naši ljudje dobili. Mnogi so na odgovornih mestih v Sloveniji in v Jugoslaviji. Belokranjec, ki je imel pred vojno na izbiri le dveje — udinjati se za hlapca, ali pa oditi s trebuchom za kruhom, se lahko danes uveljavlja povsod kot enakovreden državljani. Prav to je velika pridobitev, ki je ne smemo prezreti.

2000 hiš je bilo požganih med vojno. Vse smo obnovili. Le 7 vasi je bilo elektrificiranih pred vojno, danes jih je le še 7 brez elektrike! Skoraj vse stavbe so bile krite s slamo, danes je to že redkost. 80 odstotkov hiš je bilo brez kuhinj; začele veže s primitivnim ognjiščem so zdaj že skoraj izginile. In radioaparati, kmetijski stroji, še in še bi lahko našteval podatke, ki do-

kazujejo, da se je življenjska raven našega človeka že precej približala oni na razvitejših področjih. Opozoril sem na to, ker te stvari v naglici življenja radi prezremo.

Mlada industrija daje kruh 2000 delavcem v občini. Le industrije, primerne za žensko delovno silo, še nimamo, zato imamo tu največ težav. Sicer pa je Bela krajina po vojni mnogo pridobila, naši borci se res niso borili zaman. V petih letih smo dosegli in naredili mnogo več, kot bi to lahko kdorkoli kdaj prej sploh v sanjah pričakoval. Pa ne samo to: še vedno gradimo, morda prav zdaj še najbolj, saj dobro vemo, da je šla naša pot vedno samo navzgor in naprej.

Čestitka za dan vstaje

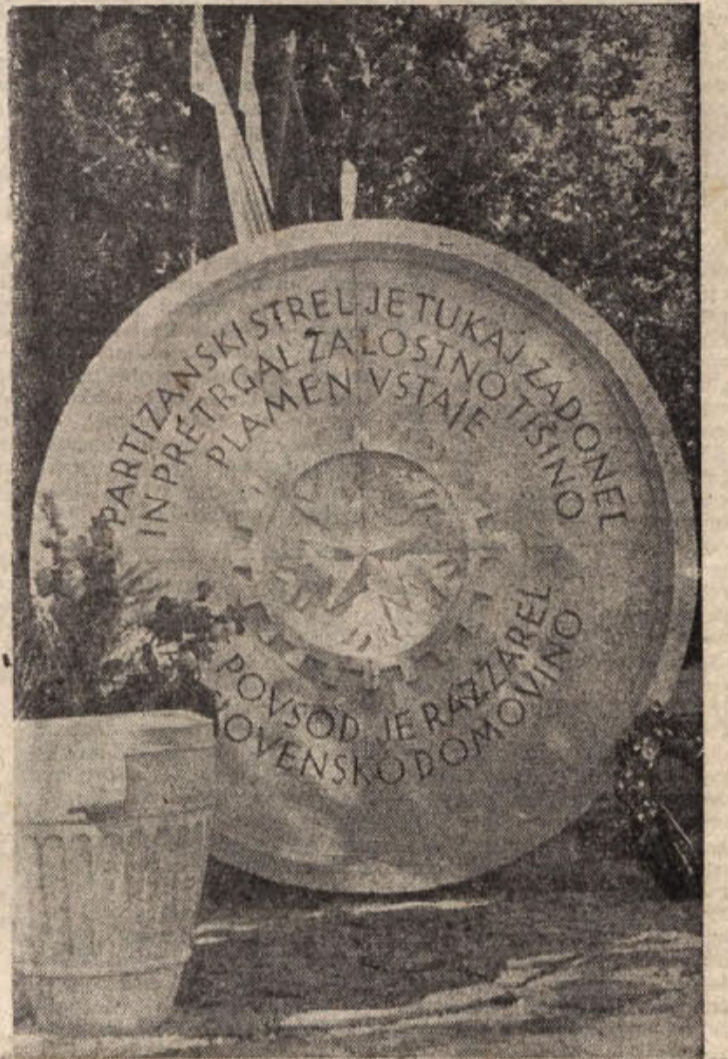
»Pozdravljamo vse znanca, prijatelje ter fante in dekleta iz domačih vasi ter čestitamo za 22. julij: Franc Krašovec, Tone Suhadolnik, Martin Helmbriug in Alojz Mrvar, vojak iz Siska.«

Čestitka iz Bosne

Dolenjski fantje, ki služijo vojaško v Doboju, čestitajo vsem rudarjem za minuli rudarski praznik in vsem delovnim ljudem za dan vstaje. Draga Skarja, Jože Pate, Matija Dragan in Alojz Lah.

Vojaka pozdravljata

Jože Lužar in Stane Darovec, ki služita vojaški rok v Koprivnici, pozdravljata vse bralce Dolenjskega lista, zlasti pa sorodnike in jim čestitata za dan vstaje slovenskega ljudstva.

Julija 1957 so pri Šmarinem blizu Ljubljane odkrili na kraju, kjer je padel prvi strel proti okupatorju 22. 7. 1941, lep spomenik

V delavnicah, v pisarnah in na poljih smo se srečali z njimi. Pred 19 leti so pod zastavo Partije, čvrsto strnjeni v vrstah Osvobodilne fronte, povedli goroko ljudstvo v boj proti zakletim sovražnikom svobode in napredka, fašistom in nacistom, izrodnikom teme in domačim nasilnikom. Zdaj živijo kot vsi drugi naši ljudje, delajo in gradijo. Ko govorijo o letu 1941 in obujajo spomine, jim zasije v očeh svetel nasmeh. Le petorico izmed njih smo obiskali tokrat, pogovor z njimi pa je posvečen vsem, ki so padli za svobodo, vsem, ki so se zanj borili in zmagali: za srečo vsega ljudstva, ki si jo je izbojevalo in ki še naprej vztrajno gradi svet socialistične stvarnosti, davni sen milijonov naših prednikov. Zato za letošnji praznik vstaje slovenskega ljudstva nismo napisali posebnega uvodnika. Napisali so ga na tej in tretji strani našega glasila borci in aktivisti, tovariši in tovarišice, ki so se z neravnim zaupanjem v zmago odzvali klicu Partije iz julija 1941, ko se je od ust do ust, od srca do srca bliskovito širil poziv CK KPJ:

»... Vsi, ki ječite pod okupatorjevo peto, vi vsi, ki ljubite svobodo in neodvisnost, ki nečete fašističnega suženjstva, vedite, da se je začel boj za vašo osvoboditev izpod fašističnega osvajačca... Vaše mesto je v prvih bojnih vrstah delavskega razreda, ki se bije za svojo in vašo resnično svobodo in neodvisnost...«

Aktivistka, borka in interniranka

KATKA SENICA je uslužbenka na občini Črnomelj. Pridna, skromna in marljiva sedi sklonjena nad pisalnim

strojem ali zatopljena v dopis. Za večkrat sem jo videl, pa nisem nikdar pomislil, da je

pred menoj ena izmed žena, ki so že leta 1941 sodelovale v NOB. Resno me je pogledala in zbrano pričela razgovor.

— Doma smo imeli majhno posestvo. Bila sem še otrok, ko mi je umrl oče. Odtlej sva se z mamo sami prebijali skozi življenje. Pred vojno sem okusila le malo dobrega. Kot dekle sem poznala mnoge belokranjske prvoborce. Leta 1941 sem se brez pomiselnosti priključila narodnoosvobodilnemu gibanju. Pri zbiranju orožja, v nabiralnih in napisnih akcijah, na sestankih in v pripravah na vstajo je kljub napetosti čas hitro mineval.

Junija 1942 sem odšla v partizane. Čez 7 mesecev so me obsojili na 23 let ječe. 1943. so me Nemci poslali v taborišče Ravensbrück, od tam

pa v Schönefeld, kjer sem bila do konca vojne.

Mnogih doživljavaš se spominjam. Bredki in radostni so umeli. Napad na italijansko kolono pri Kvasici je bil ognjeni krst bratstva in enakosti. Naši in hrvaški partizani so izbojevali veliko zmago. Zjutraj so fantje odšli. Le malo nas je ostalo v taborišču. Tesnobno pričakovanje je bilo v nas. Ko se je razveljal boj, smo prisluškovali strelom in ugihali. Minute so se vlekle kot ure. Nato so se vrnil fantje, prešerni in razigrani. Obloženi z zaplenjenim orožjem so težko sopli v breg. Mučno pričakovanje, polno negotovosti, se je na mah prevrglo v nepopisno veselje.

Roška ofenziva je bila prva večja trda preizkušnja za našo mlado vojsko. Prenajali smo ranjence po gozdovih in se

umikali okupatorskim kolonom. Primanjkovalo je hrane in vode, ni bilo sanitetnega materiala. Odprla bi si žilo in dala piti svojo kri ranjencem, če bi le pomagalo. Obveze, narejene iz rjeh, smo prale in razkuževale v apnu... Roke smo imele že do komolcev razjede, zdravnik nam je prepovedal delo. Navzlic vsemu smo prebili tudi roško ofenzivo...

Janez Vitkovič, prvoborec, doma iz Vinice, je bil 1. 1941 organizator vstaje na viniškem in dragatuškem koncu. Spominja se mnogih podrobnosti iz priprav na vstajo v Beli krajini, iz prvih dni vstaje in vseh pomembnejših dogodkov narodnoosvobodilnega gibanja do konca vojne. Povedal je, da pripravljajo obširnejšo zgodovino NOB v Beli krajini, ki jo bo izdala založba Borec še letos.

— Prvo partizansko zastavo v Beli krajini so sešila dekleta iz Podklanca. Bila je slovenska trobojnica. Premišljali smo kam naj priložijo zvezdo. Rekli smo: kar na sredo zastave jo priložite, in smo prav pogodili. Prvega maja 1942

smo jo obesili na drevo vrh Zežlja. Italijani so jo videli, ko je ponosno plapolala v vetru, pa si niso upali ponjo.

Trobojnica s peterokrako

Ko smo 6. maja odšli v partizane, smo jo odnesli s seboj v Prvo belokranjsko četo. Visela je v taborišču, pred njo so prvi partizani prisegli.

Ce so me kdaj lovili, vprašujete? So, pa še kako, lovili in celo dobili so me Italijani, samo jaz sem vedno ušel. Prvič so me ujeli 1941, mislim da je bilo proti koncu leta, na

Čestitka za 22. julij

Fantje, ki služijo vojaški rok v Rašici, čestitajo za 22. julij vsem bralcem Dolenjskega lista, prijateljem in znancom pa pošiljajo prisrčne pozdrave. Posebno pozdravljajo domače iz vasi Hrib, Podlipa, Tolsti vrh: Anton Fabjančič, Franc Murn, Anton Dular.

S Trinajsto proletarsko...

Izmed vseh borcev, ki sem jih tega dne obeljal, je Gusti Culberg kmet. Nekako po sreči sem ga dobil na njivi.

— Fašisti so mi že poleti 1941 povedali, da Culbergi nismo »buenci«. Moj brat je bil že pred vojno komunist. K svoji feni, takrat je bila še deklica, sem hodil v vas iz Vinice na Podklanec. Njeni bratje, Kajnovi fantje, so že leta 1941 aktivno delali za OF. Vse to je vpilvalo, da sem začel tudi jaz.

Do leta 1942 sem hodil na tajne sestanke. Dobivali smo Poročevalca in Ga na skrivaj delili ljudem. Pisali smo gesla po zidovih. Imeli smo celo radio! Tak baterijski, veste. V tujavini v Stefančevem vlogradu je bil skrit. Tja smo hodili poslušat oddaje. V kleti pri Moravcu pa smo se shajali.

6. maja 1942 je odšla prva skupina devetih Vinčanov v partizane. Avgusta sem odšel še jaz. Najprej sem bil v Prvi belokranjski četi. Nato sem s 13. proletarsko brigado obšel vso Vivodino, napadal Sv. Križ pri Kostanjevici in Suhor pri Metliki, kjer smo razbili belogar-

diste. 28. februarja 1943 sem bil kot borec Cankarjeve brigade pri Pletterjah ranjen. Nato sem

do konca vojne delal v Rajsonskem odboru na Vinici, medtem pa bil tudi v Italiji na zdraviljenju.

Po vojni kmetujem. 90-odstotni invalid sem. Do zdaj je

Pozdrav Belokranjcem

Za dan vstaje slovenskega ljudstva pošiljamo borbene pozdrave vsem prebivalcem Bele krajine in jim želimo čimveč uspehov v izgradnji socializma. Belokranjski fantje, ki služite vojaški rok v Dugem selu: Vinko Zagar, Jože Konda, Pojda Mušič. Čestitkam se pridružujeta še Jože Malerš iz Sarnjeva in Dušan Šikonja iz Kraljeva.

Odhod XIII. novomeške MDB

Okrajni komite LMS Novo mesto javlja, da je ZBOR XIII. novomeške srednješolske MDB »Milka Šobar-Nataša« v petek, 20. julija ob 16. uri, pri osnovni šoli v Novem mestu.

VREME

ZA ČAS OD 21. JULIJA DO 31. JULIJA:

Približno do 24. julija bo pretežno lepo vreme. Nekako od 25. julija dalje bo zopet nestabilno, s pogostimi padavinami in pozneje tudi jesenski hladno vreme.

Vojak čestitajo

Za 22. julij čestitajo vsem bralcem Dolenjskega lista, domače in znanca pa lepo pozdravljajo dolenjski fantje iz Skopja: Martin Gorenc, Miha Jakobčič, Karl Tramte, Rudi Drnovšek, Franc Zupančič in Milan Stefančič.

Letošnji Trdinovi nagrajenci

V četrtek, 14. julija, na dan petindegasete obletnice smrti barda Gorjanec Trdine, je okrajni svet Svobode in prosvetnih društev v Novem mestu že sedemčlani Trdinove nagrade. Slovesnosti, ki je bila v dvorani Zavoda za izobraževa-

nje odraslih, so se razen predstavnikov domačih kulturnih institucij in političnih organizacij udeležili tudi predsednik sveta za kulturo LRS Boris Kocjančič, predsednik republiškega sveta Svobode in prosvetnih društev. Goste in nagrajence je po-

zdravil predsednik okrajnega sveta Svobode Fedor Tomišek, ki je v uvodnem nagovoru med drugim ugotovil, da skladno s celotnim družbenim napredkom okrajna očitno rastejo tudi na kulturnem področju, za kar je bilo treba vložiti mnogo truda naših kulturnih in prosvetnih delavcev, amaterjev in prijateljev kulture, mnogo truda prav zavoljo tega, ker za to delo niso obstajali vedno najidealnejši pogoji. Od lani do letos se je povečal tudi sklad Trdinovih nagrad, javnost in nagrajenci pa iz leta v leto bolj cenijo Trdinove nagrade kot veliko priznanje, vredno truda in uredniških kulturno - prosvetnih storitve. Letos so prejeli Trdinove nagrade:

1. prof. Josip Wester — za življenjsko delo na področju književnosti;

2. Jože Karlovšek — za življenjsko delo in prispevek znanosti;

3. Tone Gošnik — za kulturno prosvetno delo;

4. Konservatorski oddelk Zavoda za varstvo spomenikov LRS v Ljubljani — za likovno umetnost.

Tovariš Tomišek je nato orisal življenjsko pot vseh naših nagrajencev. (Nadaljevanje na 2. strani)

Letošnji Trdinovi nagrajenci (z leve proti desni): Jože Karlovšek, prof. Josip Wester, prof. Mirko Šubic (za Konservatorski oddelk Zavoda za varstvo spomenikov LRS) in Tone Gošnik

Z vžigalno vrvico in dinamitom

— V mladosti sem se izučil za avtomehanika in delal v Zagrebu, v Slovenjem Gradcu in drugod. Bil sem organiziran v predvojnem sindikatu in povezan z naprednim delavskim gibanjem. Leta 1941 sem bil že toliko politično razgledan, da sem brez težav našel pravo pot. Ko sem se po razsulu vojske vrnil v Semič, sem se takoj povezal.

Tako je pričel Nande Kapš, prvoborec iz Semiča. Vsa vojna leta je bil diverzant. Miren, prisen in poln odločnosti je še danes, to so pa glavne vrline, ki jih zahteva diverzantsko delo. Mimogrede je našel vrsto podvigov v katerih je sodeloval.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Letošnji Trdinovi nagrajenci

(Nadaljevanje s 1. strani)
grajencev. Iskreno je najprej čestital 80-letnemu prof. Josipu Westru, ki je prejel Trdinovo nagrado za svoje življenjsko delo. Prof. Wester je znan književnik, pedagog, planinec in planinski pisec, čebelar, avtor šolskih knjig, urednik in prevajalec. Izdal je 27 samostojnih književnih del, napisal nad 200 člankov in razprav v domačem in tujem periodičnem tisku, pred leti pa je izdal tudi Novomeške spomine v založbi Dolenjske muzejske knjižnice. Prav zdaj pripravlja Planinska založba PZS izdajo njegove nove knjige Iz domovine in tujine, ki so izšla v treh zvezkih.

Domačin Jože Karlovec (iz Smarjete) počuje zdat kot višji gradbeni tehnik gradbeništvu na STS v Ljubljani. Je znan projektant in gradbeni vodja, gradbeni pedagog in učitelj tehniškega risanja. Napisal je več učbenikov za strokovne predmete, posebno pa slovi kot priznan slovenski etnograf in strokovni pisatelj. Posebno priznanje je postal zadnja leta tudi kot amaterski slikar folklornih in ornamentalnih podob. Za desetletja proučuje slovensko ljudsko likovno umetnost, v njej pa predvsem ornamentiko, o čemer je izdal že pred vojno več pomembnih knjig in daljših spisov. Pred leti se je kot spretni risar lotil novega načina slikanja na les z lužnimi barvami. Njegove znamenite ornamentalne in folklorne poudobe na lesu so bile letos marca razstavljene v Narodnem muzeju v Ljubljani. Karlovec ima veliko zaslug tudi za razvoj slovenske keramike. Lani je izdal z vseh naštetih področij 3 knjige, pri čemer je povsod upošteval tudi izdelke, ko je proučeval dolenjsko ljudsko umetnost in jo v marsičem rečilo pozabe. Trdinova nagrada je hkrati počastitev nagajencev 80-letnice.

Nagrada za kulturnoprosvetno delo je prejel Tone Gošnik, urednik Dolenjskega lista, ki je letos praznoval 10-letnico svojega obstoja. Tov. Tominšek je opisal nagajenceve zavsejke pri rasti pokrajinskega časnika Dolenjske, ki je v teh letih presegel okvire lokalnega pomena. Kulturnoprosvetno delo je bilo listu vsa ta leta vedno eno izmed glavnih poslanstev, ki ga je opravil z živo prizadevanostjo in s poslušanjem za potrebe množic. Kako se je list v tem desetletju priljubil ljudem, pove med drugim tudi njegova naklada, ki se je povečala od leta 1950 do danes od začetnih 3000 na 15.500 izvodov in še vedno narašča.

Za likovno umetnost je prejel nagrado Konservatorski odtel pri Zavodu za spomeniško varstvo LRS v Ljubljani. Ta pomembna ustanova je v povojnih letih rešila vrsto dragocenih spomenikov in umetnin, pri čemer je vedno posvečala prav Dolenjski in Spod. Posavju vso potrebno pozornost. Prav posebno in pomembno delo je opravila z restauriranjem baročne dvorane v brežiškem gradu, ki je največja poslikana dvorana na Slovenskem. Več let trajajoča dela so bila letos uspešno zaključena, dvorana pa je z njimi ohranjena tudi bodočim rodovom. Priznanje, ki ga je dobil s Trdinovo nagrado skromni, a nadvse požrtvovalni kolektiv mladih restavradorjev pod vodstvom akademskega slikarja prof. Mirka Sublica, je hkrati prva javna zahvala za njihovo pomembno kulturno delo, ki terja od umetnikov, toliko samoodpovedovanja, skri-

Srednja kmetijska šola na Grmu

Letos v jeseni bo pričel pouk na novi srednji kmetijski šoli na Grmu v Novem mestu. Redni pouk bo trajal 4 leta, gojenec morajo imeti za vpis končano popolno osemletko, vendar se bodo lahko v šolo vpisali tudi gojenci, ki so končali kakšno zimsko kmetijsko šolo. Tudi gojenci nižjih kmetijskih šol na Radnji pri Sevnici in na Mali

Proslava Pokrajinskega odbora CMD

V sredo, 6. julija, je bila v gradu Otočec na Krki spominjska proslava Pokrajinskega odbora Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov, posvečena društvenima zaščitnikoma, dnevu borca in dnevu vstaje slovenskega ljudstva. Uvodno besedo je imel predsednik PO CMD za novomeški okraj, dekan Alojzij Kurent iz Vidma-Krškega, slavnostni govor pa kanonik Janez Francič iz Novega mesta. Sledilo je več recitacij, Spominjska slovnost je pozdravil tudi predsednik Okrajnega odbora SZDL Viktor Zupančič, ki je želel vzklikom društva novih uspehov pri nadaljnjem delu.

tega dela in brezmejne potrpežljivosti. Njim se moramo zahvaliti, da je na Dolenjskem in Spod. Posavju rešenih in ohranjenih veliko dragocenih likovnih spomenikov. Kulturno priznanje našega okraja je hkrati topila zahvala republiškem Zavodu za spomeniško varstvo, ki vzorno skrbi in pomaga reševati dragocena pričevanja preteklosti.

S prisrčno in toplo besedo se je v imenu nagajencev zahvalil prirediteljem slavja prof. Josip Wester, ki je med drugim izrazil tudi svoje veliko presenečenje nad nenavadno uspešno in hitro rastjo okraja ter velikim in vsestranskim napredkom na področju kulture in prosvete. Po ogledu razstave v stavbi Študijske knjižnice MIRANA JARCA je bilo v gradu hotel Otočec slavnostno kosilo. Na pozdravne besede in zahvalo prof. J. Westra je tu odgovoril predsednik OLO Niko Belopavličič, ki se je v imenu ljudske oblasti zahvalil vsem ustvarjalcem kulturnoprosvetnih dobrin in jim hkrati čestital za letošnje Trdinove nagrade.

Loki bodo lahko nadaljevali študij v tretjem letniku Srednje kmetijske šole Grm. Oblikovalcem nove srednje kmetijske šole bo v zaključnem spričevalu priznana zvanje kmetijskega tehnika. Odlučitev o ustanovitvi nove šole toplo pozdravljamo, saj je vpis na dosedanja oddelka Srednje kmetijske šole Maribor dokazal, da je v našem kmetijstvu dovolj ukaženih ljudi, nova šola pa bo hkrati pomagala zmanjšati veliko pomanjkanje srednje kvalificiranih kmetijev, ki ga v novomeškem okraju boleče občutimo.

Loki bodo lahko nadaljevali študij v tretjem letniku Srednje kmetijske šole Grm. Oblikovalcem nove srednje kmetijske šole bo v zaključnem spričevalu priznana zvanje kmetijskega tehnika. Odlučitev o ustanovitvi nove šole toplo pozdravljamo, saj je vpis na dosedanja oddelka Srednje kmetijske šole Maribor dokazal, da je v našem kmetijstvu dovolj ukaženih ljudi, nova šola pa bo hkrati pomagala zmanjšati veliko pomanjkanje srednje kvalificiranih kmetijev, ki ga v novomeškem okraju boleče občutimo.

Pozdrav iz Mostara

Dolenjski in belokranjski fantje, ki služijo vojaški rok v Mostaru, čestitajo za 22. julij — dan vstaje in hkrati pozdravljajo svoje domače, znanec in prijatelje: Slavko Brunskole, Alojz Lah, Stane Kavčič.

Pozdrav Metličanom

Svoje domače, bralce Dolenjskega lista in vse znance pozdravljajo in jim čestita za 22. julij vojski Pavel Cigliar iz Beograda.

Iz Dugega sela

Za dan vstaje slovenskega ljudstva pošiljajo borbene pozdrave vsem prebivalcem Bele krajine in jim hkrati želijo čim več uspehov pri izgradnji socializma belokranjski fantje, ki služijo vojaški rok v Dugem selu: Zagar Vinko, Jože Konča, Polde Mušič, Jože Malerič iz Sarajeva in Dušan Sikinja iz Kraljeva.

Razpis štipendij OZSZ Novo mesto

Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Novem mestu razpisuje na podlagi 7. in 27. člena Temeljnega zakona o štipendijah (Uradni list FRLJ, št. 32/55) naslednje štipendije: dve štipendiji za študij na pravi fakulteti tri štipendije za dijake dvolet-

TOVARNA MESNIH IZDELKOV

Maribor - Košaki

nudi potrošnikom raznovrstne mesne izdelke po ugodnih in konkurenčnih cenah!

Upravni odbor KMETIJSKE ZADRUGE VINICA pri Črnomlju

razpisuje delovno mesto RACUNOVODJE

Pogoji: srednješolska izobrazba in praksa. Plača po tarifnem pravilniku. Prošnje sprejema uprava Kmetijske zadruge Vinica.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Kongu je prav v teh dneh v središču svetovnega zanimanja. In ne samo zanimanja, Zakaj ta nekdanja belgijska kolonija je postala preklusni kamen za mednarodno reševanje zapletov, ki so posledica kolonialnih grehov in zablod. Danes se v tem velikem kotlu pogneta nova načla, porajajo novi vidiki, pojavljajo novi ljudje. Danes so v belgijskem Kongu belgijski vojniki, sile Združenih narodov, sredobežne in sredotežne sile v samem nacionalnem telesu in iskanje rešitve.

Se pred dvema letoma so se Belgijci hvallili, da je Kongu najbolj mirna kolonija v Afriki. Njihov recept se je glasil: potrebno je dati črncom nekaj smotnih dobrin, treba jih je nahraniti in za silo obelč. Sili ljudje se ne puntajo. Nihakor pa n. smele črni ljudje priti do znanja, do političnih pozicij in do enakosti. Skratka, paternalizem.

Potem je nenadoma — kakor strela v jasno — prišlo do krvavih nemirov v Leopoldvillu in drugod. Belgijska oblastva so se zmedeno spraševala, kako je to mogoče. Kolonialni krogi so si belili glavo, kje so napravili napako, da se je to zgodilo. Toda zgodilo se je.

Sledili sta dve leti silnega notranjega vrenja, ko je pritisk postal čedalje huji in je grozil raznesti na drobne kosce ves kolonialni lonec, šele takrat je Bruselj spoznal, da s »postopnim« dajanjem neodvisnosti Belgijcem Kongu ne bo nič, ampak da bo treba dati Kongu neodvisnost takoj. Tako je 1. julija letos Kongu uradno postal neodvisen.

Toda ta neodvisnost je bila kaj nenavadna, Belgijske čete so ostale v deželi in, kar je še huje, postale so tuje telo v novem državnem organizmu, ker niso hotele ubogati nove kongoške vlade. Res je, med samimi črnici ni enotnosti, dežela je

razdeljena na različne struje in frakcije, vsakdo vleče na svojo stran, jasne zamisli, kako urediti in upravljati državo še ni. Obstaja pa splošna želja po neodvisnosti, in ta je tako močna in silna, da prevladuje nad politično razcepjenostjo v Kongu. Toda to je notranja zadeva Konga. Navsezadnje doživljajo večje ali manjše težave vse nove neodvisne države.

ve in to ne more biti povod za novo vmešavanje od zunaj in za vztrajanje na določenih kolonialnih pozicijah celo takrat, ko so se te pozicije preživele. Posebno v Belgiji dosti govorijo o zaščiti belega prebivalstva pred črnim, čeprav je bilo skupno število mrtvih sedem. Nihče nima namena zmanjševati tragike niti ene človeške žrtve, toda argumenti belgijske vlade bi morda v obrnjenem smislu bolje zveneli, če bi jih uporabljali tudi takrat, kadar gre za umore v slogu »Sharpeville« (Južnoafriška unija), kjer niso naenkrat ubili samo 7, ampak vsaj 70 črncev.

Največ upanja na ureditev kongoške zadeve vzbujajo ukrepi OZN, pod katere odkrijem že prihajajo čete v Kongu. Generalni sekretar Hammarskjöld se je obrnil tudi na Jugoslavijo s prošnjo za pilote in letalske tehnike in lahka izvidniška letala in helikopterje. Naša vlada je naložila več privolila. OZN je v tem primeru razmeroma zelo hitro ukrepala. Seveda ne bodo imele lahkega dela, če upoštevamo, da je med njimi precej afriških

čet in da že prihaja do trenja med njimi in belgijskimi vojaki, ki so zelo »nervozni«, kakor je zapisal neki novinar. Položaj pa je stvarno in pravno postal še bolj zapleten zaradi položaja v pokrajini Katangi, ki je najbogatejša kongoška pokrajina in menda ustvarja kar 40% narodnega dohodka Konga. Premier je pokrajine Combe je namreč izjavil, da se

Afriška drama

bo Katanga odcepila in da neče imeti nobene zveze z novo vlado v Leopoldvillu. Razumljivo je, da so ga nemudoma podprli Belgijci, ki so pohitili izjaviti, da ne bodo dopuščali nobenega »vmešavanja« v Katangi (razen svojega, seveda), in pa premier obeh Rodezij air Roy Welensky, ki je celo pripravljen poslati belo vojsko v Katango.

Združeni narodi ne stojijo pred lahko nalogo, ker je Kongu stopl še bolj v ospredje po odgovoru premiera Hruščeva na pismo kongoškega premiera Lumumba. V njem Hruščev na precej podoben način kot v izjavi o sovjetski »raketni pomoči« Kubi obljublja pomoč tudi Kongu. Skratka, Kongu je brez svoje krivde postal v nekem smislu »internacionalno vprašanje«, to se pravi nekakšno jabolko spora med Zahodom in Zahodom. Zato bodo Združeni narodi največ storili, če bodo ta spor nevtralizirali, poslali belgijske vojske domov in se trudili ohraniti enotnost kongoškega ozemlja. Vse tri naloge so težavne in OZN čakajo naporni dnevi.

Le močne kmetijske zadruge

bodo lahko uresničevale kmetijsko politiko na vasi — V gospodarstvu občine ima pomembno mesto tudi kmetijstvo, vendar mu dajmo sredstva in pomoč, ki ga to važno področje terja od vodstva komune — OZZ bo poslej predvsem usmerjala organizacijsko plat kmetijstva, operativne naloge pa bodo morale reševati komune

V četrtek, 14. julija je bil v Novem mestu občni zbor Okrajne zadrzne zveze. Razen predstavnikov OLO in občina sta bila prisotna tudi predsednik Okrajnega odbora SZDL Viktor Zupančič ter tajnik Glavne zadrzne zveze Slovenije Stane Lenarčič. Obširno poročilo o uspehih in nalogah kmetijstva je prebral predsednik OZZ Tone Pirč. V razpravi je sodelovalo več kot 15 delegatov, bogat zbir zaključkov in napotkov pa je obnemem zboru posredoval predsednik OO SZDL Viktor Zupančič, ki je spregovoril delegatov ob koncu razprave. Na občnem zboru so izvolili nov 19-članski upravni odbor Okrajne zadrzne zveze.

Nemalo zaslug za hiter razvoj kmetijske proizvodnje ima mehanizacija, ki se je posebno v zadnjih dveh letih razvila. 146 traktorjev, 21 kombajnov, 81 motornih škroplilnic, 102 motorni škroplilnici, 123 mlatičnice in še številne druge kmetijske stroje imajo danes zadruge. Gospodarno jih bodo lahko uporabljali le na večjih, strnjjenih kmetijskih površinah.

posegajo v investicijsko politiko zadrug ter živahno sodelujejo pri sprejemanju finančnih in proizvodnih planov. Sodelovanje kmetijskih proizvajalcev — članov zadrug, pa bo treba še bolj razširiti z obliko vaških sestankov. Mnogo so zadrugam pomagale tudi žene zadrug in mladi zadrugniki, seveda le tam, kjer so te dejavnosti pravilno razvijali. Pomanjkanje polkvalificiranih in kvalificiranih kmetijskih delavcev — v proizvodnji jih bomo potrebovali vedno več — bomo morali nadomestiti s priučevanjem na delovnem mestu in s krajšimi tečaji in seminarji.

Po predvidevanjih petletnega perspektivnega plana bi se morala kmetijska proizvodnja v okraju do leta 1961 povečati za 104,7 odst., ali za povprečno 15,4 odst. na leto. Vrednost proizvodnje bi morala leta 1961 doseči 15,5 milijard dinarjev. Letos bomo izpolnili 60 odst. teh nalog. To ni neuspeh, saj so bile razne ene vse letine zaradi neugodnih vremenskih razmer slabe, v kmetijstvu smo vložili le 60 odstotkov, predvidenih investicij, vlaganja v kmetijstvo pa so vrhu vsega dolgoročna in so uspehi vidni šele po daljšem razdobju.

Osnovna sredstva kmetijskih zadrug so se lani povečala za 39 odst. in dosegla skupno vrednost 1 milijarde 15 milijonov dinarjev (povprečno 19 milijonov 500 tisoč dinarjev na vsako zadrugo). Zaradi nizke akumulativnosti kmetijstva pa so investicijska sredstva v skladih, ki jih zadruge ustvar-

Dve leti pogodbenega sodelovanja sta dokazali, da je sodobno kmetijstvo postalo pri nas živa resnica. To dokazujejo doseženi uspehi, zato je vsako preprečevanje kmeta že odveč. Če ne more — ali noče — razumeti sam, mu bo to dokazal razvoj, ki ga bo povzročil. Na razpolago imamo dovolj zakonitih predpisov, ki omogočajo usmerjanje kmetijske proizvodnje po sodobnih načelih. Zadruga pa je hkrati postala tudi del občinskega gospodarstva, zato jo moramo bolj vključiti v naš komunalni sistem. Le gospodarstvo močne zadrug se prestale prvo preizkušnjo. Prav te bodo v okviru komune lahko reševale tudi vprašanje strokovnih kmetijskih služb. Raznim zavodom in inštitutom bodo dajale ponudbe za opravljanje strokovnih uslug in te uslug tudi plačevale.

Individualni kmetovalci niso sodelovali najbolje, tudi to je eden izmed vzrokov, da so uspehi manjši. V pogodbeno sodelovanje je vključenih 11.000 kmetijskih gospodarstev z 8.822 ha površin, kar je le 12 odst. vseh zemljišč. Pogodbena proizvodnja pa je zabeležila zelo lepe uspehe v hektarskih donosih. Pri pšenici je dosežen donos 24 do 55 stotov (okrajno povprečje je le 15 stotov), pri koruzi 45 stotov (okrajno povprečje 22 do 33); največji uspeh pogodbene proizvodnje pa so donosi v travništvu, ki so za

Z razprave na občnem zboru Okrajne zadrzne zveze

Razvojno pot kmetijstva moramo temeljito pretehtati. Pripravljeni načrti za obdobje 5, 10 in 15 let bodo zadrugam odprli pogled v daljšo bodočnost. Tu jim bo spet morala priskočiti na pomoč komuna, ki sprejema družbene plane, vključujoč tudi razvoj kmetijstva. Upoštevaje rajonizacijo mu mora določiti smer. Zato moramo v gospodarstvu občine določiti prostor tudi kmetijstvu. OZZ bo svoje delo na tem področju opustila in se usmerila v organizacijsko plat usmerjanja kmetijstva, operativne naloge pa bodo morale reševati občine.

Tudi v živahni in plodni razpravi je bila močno podčrtana zahteva po hitrejšem uresničevanju predpisov o racionalnem izkoriščanju kmetijskih površin, kar mora biti naloga OZZ. Letošnji obračun OZZ je bil temeljit in dober pregled dosedanjih uspehov, načrtov in nalog zadrzne organizacije našega okraja.

Zadrugi svetli so se kot novi organ samoupravljanja hitro uveljavili in že odločno

M. J.

NOTRANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Samo nekaj odst. v Srbiji se je povečala industrijska proizvodnja v prvem polletju za 22 odstotkov. V LR Bosni in Hercegovini za 15 odstotkov, medtem ko je plan predvideval 14-odstotno povečanje. V Sloveniji pa se je industrijska proizvodnja v prvem polletju povečala za 16,3 odstotka, medtem ko smo računali na 11-odstotno povečanje za vse letošnje leto. Podobne uspehe so dosegli tudi v Makedoniji in Črni gori ter Hrvaški.

Skratka, po šestih mesecih smo povsem prepričani, da bomo petletni načrt za razvoj gospodarstva, vsaj kar se tiče industrijske proizvodnje, izpolnili v štirih letih. Uspehi naših

Polletni uspehi proizvajalcev

kollektivov so toliko bolj pomembni, če upoštevamo se težave, ki jih je bilo treba premagovati. Znano je namreč, da je v nekaterih delavnostih v letošnjem prvem polletju primanjkovalo surovin. V zadnjem času pa tudi denarja niso imeli na pretek zaradi tega, ker so bili omejeni krediti za obratna sredstva. Kot rečeno, kljub temu so doseženi veliki proizvodni uspehi. V Sloveniji pa se težavam pridružuje še dejstvo, da v letošnjem letu niso začele obratovati nprve tovarne (razen manjših oddelkov in novih agregatov v naših elektrarnah, ki so se vključili v omrežje) in da so zato proizvodne kapacitete kot pravimo, enake lanskim. Če upoštevamo, da so nekatere tovarne v rekonstrukciji (na primer Cementarna Trbovlje, več tekstilnih tovarn itd.) in da so začele obratovati v prvem polletju tovarne, ki so bile v rekonstrukciji lansko leto, smo pri približno enaki zmogljivosti strojnih naprav.

Zato je za več kot 16-odstotno povečanje proizvodnje nedvomno velik uspeh, ki obenem dokazuje, koliko skritih rezerv odkriva boljša organizacija dela, manjše rekonstrukcije, ki jih opravljajo kolektivi s svojimi sredstvi in kako spodbuja proizvajalce boljši način nagrajevanja. To je obenem dokaz, da ima jugoslovanska industrija še vedno dovolj skritih rezerv in da imamo vse možnosti, da še znatno povečamo industrijsko proizvodnjo, ne da bi pri tem upoštevali nove investicije, oziroma gradnjo novih tovarn. Nagel porast industrijske proizvodnje pa omogoča tudi povečanje življenjske ravni. Če sedaj ugotavljamo, da bomo petletni plan glede povečanja osebne potrošnje lahko izpolnili v štirih letih. Tudi to bo spodbuda za boljše delo v prihodnjem obdobju, to je pri uresničevanju naslednjega petletnega načrta za razvoj gospodarstva.

V Sloveniji se je v juniju najbolj povečala proizvodnja v Kovinski industriji, in sicer kar za 42 odstotkov. V gumarski industriji za 35 odstotkov, živilska industrija je povečala proizvodnjo za 30 odstotkov itd. V polletju pa je dosegla največje uspehe elektroindustrija, ki je povečala proizvodnjo za 31 odstotkov, zatem pa živilska industrija 30 odstotkov, kovinska, lesna industrija za 25 odstotkov itd.

Tem proizvodnim uspehom se pridružuje tudi uspehi v zunanji trgovini. V prvem polletju smo izvozili za 12 milijard ali skoraj za 19 odstotkov več blaga kot lani. Vendar pa kljub temu povečanju še nismo dosegli plana. S to vrednostjo izvoza smo izpolnili šele 45 odstotkov predvidene letnega izvoza. Čeprav je izvoz vsako leto v drugem polletju večji, se bomo morali potruditi, zlasti zaradi tega, ker smo zvožili veliko več, kot smo računali. Tu smo namreč presele iz lanske letošnje za 26 odstotkov, čeprav nismo uvažali (zaradi dobre letine) nič žita, nič masli in sladkorja. Menda smo v naših pregledih že zapisali, da bomo morali veliko bolj izkoristiti naša domača surovina, če hočemo, da bomo zmanjšali razliko med vrednostjo uvoza in izvoza.

SGP PIONIR

NOVO MESTO

S SVOJIMI OBRATI PRIPOROČA SVOJE USLUGE IN ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM NOVOMEŠKEGA OKRAJA OB OBLETNICI VSTAJE SLOVENSKEGA LJUDSTVA, ZELEČ JIM NADALJNIH USPEHOV V IZGRADNJI SOCIALIZMA!

TOVARNA MESNIH IZDELKOV

Maribor - Košaki

nudi potrošnikom raznovrstne mesne izdelke po ugodnih in konkurenčnih cenah!

Upravni odbor **KMETIJSKE ZADRUGE VINICA** pri Črnomlju razpisuje delovno mesto **RACUNOVODJE**

Pogoji: srednješolska izobrazba in praksa. Plača po tarifnem pravilniku. Prošnje sprejema uprava Kmetijske zadrug Vinica.

POTROŠNIKI!

Poslužujte se naših proizvodov v naših prodajalnah!

Priloga se kolektivni **Pekarsko podjetje »PIRAMIDA« Maribor**

OBJAVA OZSZ NOVO MESTO

Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Novem mestu sporoča:

Ker prihajajo sedaj zavarovanci iz bližnjih in oddaljenih krajev po potne stroške, posmrtnine in pogrebne neposredno na Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Novem mestu ali njegove podružnice v Brežici, Črnomlju in Krškem z izpostavo v Sevnici, obveščamo

vse zavarovance, da od 1. avgusta 1960 dalje Okrajni zavod, kakor tudi njegove podružnice, ne bo več izplačeval dajatev iz zdravstvenega zavarovanja v gotovini, temveč bo vsa izplačila nakazoval po Komunalni banki.

Zavarovanci, ki so zaposleni pri pooblaščenih podjetjih, zavodih in ustanovah, pa svoje pravice iz zdravstvenega zavarovanja uveljavljajo neposredno tam, kjer so zaposleni.

Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Novem mestu

... IN ZAŠUME NAD ZEMLJO ZMAGE KRILA

To je vez, vklesan na spomeniku zmage v Jelenovem žlebu. Pripoveduje o junakih borbi partizanov, ki jih je pregnane v mrak hrana ljubezna do pravice in prostosti.

Med mnogimi, ki so se udeležili bitke v Jelenovem žlebu, je tudi Jože Romih, ki vzdržuje strojni park v Novotoksu v Novem mestu. Leta 1942 je vstopil v Cankarjevo brigado, potem je prišel v Gorjanski bataljon. Poznal je vsak kotiček Gorjancev.

»Bitke so se vrstile druga za drugo,« pripoveduje. »Dobro se spominjam borbe za Prizsko. Napadli smo ponoči. Celo noč je bobnelo pod trdnjavo domačih izdajalcev. Zjutraj smo jih pregnali...«

»Cankarjeva brigada se je zadrževala tudi v Suhji Krajin. Kako je bilo takrat?«

»Huše kot na fronti za Berlin...«

»V katerih mesecih je to bilo?«

»Februarja in marca. Bil sem v tretji četvi prvega bataljona...«

»In Jelenov žleb?«

»Takrat smo se umikali iz Suhbe krajine. Borba je bila bliskovita. Prehiteli smo Italijane in pred njimi zasedli obronke žleba in udarili po njih. Pripovedoval bi lahko o borbah, toda...«

Mudi se mu. V tovarni opravljajo, delo kliče in vsaka minuta je dragocena.

»Rad imam to tovarno. V njej delam že štirinajst let. Bil sem tudi predsednik delavskega sveta...«

»Sliši roke in pridite še kdaj!«

Vrata življenja in vrata smrti

V kostanjeviškem gradu sem poiskal Janeza Božiča.

»Seveda, lahko vam povem nekaj o tistih dneh. Sam sem že hotel pisati, toda nikoli ne najdem dovolj časa,« je rekel in se zamislil.

»Bilo je štirinštridesetega v Gradnjah pri Stoparjevih. Moj oče, jaz, Viktor Bezjak — Lesjak in Alojz Stopar smo šli v patrolo. Hoteli smo pogledati v Gradnje. Z očetom sva šla skozi vas Mladje, onadva pa sta šla naravnost v vas. Bilo je ponoči. V Stoparjevi hiši smo se srečali. Na poti nismo opazili nič sumljivega. V sobi smo posedli. Pogovarjali smo se. Bili smo izmučeni. Oče se je vlegel na peč in zaspal.

Naenkrat smo zaslišali lajanje psa, ki je bil privezan

pred hišo. Prisluhnili smo. Stopar je stopil k vratom in zaklical: »Kdo je!« To so bile njegove zadnje besede. Tre-

nutek nato se je zgrudil prestreljenimi prsmi. Padel je na pragu svoje rojstne hiše.

»Razbežimo s se,« je nekdo zakričal.

Skočil sem k drugim vratom, ki so vodile na dvorišče za hišo in spustil nekaj rafalov. Ušel sem jim. Hišo je obkoljevalo šestinštrideset belogardistov. Kako je bilo potem, mi je pripovedoval oče. Lesjak je hotel skočiti skozi prva vrata. Strelji so ga podrli. Oče je imel brzostrelko in streljal zdej skozi prva, zdej skozi druga vrata. Belogardisti so streljali skozi okna. Metali so bombe. Sestrelil je dva okvira nabojev. Ostal mu je še eden. Zadnji čas je, si je rekel. Sedaj sosedom, ki je bil tudi v sobi, sta skočila skozi druga vrata. Ušla sta jim.

»Kdaj ste začeli delati za partizane?«

»Od enajštiridesetega sem bil terencec.«

Janez Božič je zdej upokojenec JLA.

Listava po albumu. To je album spominov. Vsaka slika je povezana z nekim dogodkom. Obledela fotografije so oživele.

»Rad bi,« je rekel, »da bi naši otroci poznali samo ena vrata—vrata življenja.«

Čestitka staršem

Dragi mami in očetu, Štamf-čevca s Potovrha, čestita za 26-letnico skupnega življenja sin Ivan, ki služi vojske na bolgarski meji. Prav lepo pozdravlja znanca v JLA ter doželi!

Kakor v letih med vojno, tako prihajajo voditelji naše revolucije in vseljudske vstaje tudi zdaj med ljudstvo, kadarkoli le utegnejo. Dober mesec je minil, ko smo v Novem mestu toplo sprejeli in pozdravili v naši sredi drage goste; v Dolenjskem muzeju je bil 19. junija sprejem za predstavnike Zveze borcev NOV in ZVVI našega okraja, katerega so se udeležili tudi tovariši: Franc Leskošek-Luka, Aleksandar Ranković-Marko, Milentije Popović, Boris Kraigher, Bogdan Osolnik, Franc Pirkovič in drugi.

»Bil sem v Dakijevi četki«

Našel sem ga doma, v njegovi hiši na Grmu. V IMV, kjer je zaposlen kot telefonist, so mi povedali, da je na bolniškem dopustu. Medle je devetdeset odstotni invalid. V nekaj stavih ki je povedal svojo pot med narodnoosvobodilno vojno. Pot, ki je polna preseljevanj iz bolnišnice v bolnišnico, pot bojevo in jurišev.

»Za partizane sem začel delati januarja dvainštridesetega. V partizanske enote pa sem stopil 10. maja 1942. Najprej sem bil v Gorenjskem bataljonu, nato v Belokranjski četki.

Jevi četki, smo imeli veliko akcijo. Bilo nas je malo. Zato smo sovražnika večkrat nenadoma napadali. Umikali smo se in napadali. Tako so mislili, da nas je več kot v resnici...»

»Kje ste bili zadnjikrat ranjeni?«

»Mislim, da je bilo pri Ambrusu. Napadali smo sovražnikovo postojanko v šoli ali farovžu, ne spominjam se več dobro. To je bila prava poulična borba. Napadali smo in se umikali. Sovražnik je poslal ostrostrelce na strehe hiš. Odmaknili so opoko in streljali na nas. Tako sem dobil hudo rano, zaradi katere sem se potikal po bolnišnicah v Rogu in Italiji...»

Tovariš Medle je zdej zaposlen pri IMV kot telefonist.

»Delo sicer ni težko,« je povedal, »vendar utruja in je odgovorno.«

»Kako je z delavskim samoupravljanjem pri vas?«

»Delavsko samoupravljanje je odvisno od kolektiva. Parola »TOVARNE DELAVCEM«, o kateri smo razpravljali v partizanih, se je izpolnila.«

ki jo je vodil Daki. Tam sem ostal vse do ustanovitve Tomšičeve brigade. V tej brigadi sem bil do nemške ofenzive leta 1943. Med tem časom sem bil že trikrat ranjen. Nato sem bil nekaj časa v Žuzemberku, od tam sem šel pozneje v bolnišnico v Italijo. Bil sem v Barju, Altamuri, Gravini... Po tem sem se vrnil na Vis. Nekaj časa sem se zadrževal po raznih krajih v Dalmaciji, nato sem z letalom odletel v Beograd, nato v Novi Sad...»

»Bili ste štirikrat ranjeni. Se spominjate kakšne posebno težke borbe?«

»Skoraj vse borbe so bile težke. Ko sem bil še v Daki-

»Trikrat sem morala sežgati igro...«

Nada Cvetanović je zdej invalidska upokojenka. Med vojno je bila aktivistka in obveščevalka.

»Od leta 41. sem začela delati za partizane. Spominjam se, da so me pritegnili v delo takrat, ko so prvi Novomeščani odšli v partizane. Dvainštridesetega sem odšla v Trebnje. Desetega aprila sem bila sprejeta v SKOJ. Spominjam se, da nas je sprejel mladinec Lojze.«

»Kakšno delo ste opravljali na terenu?«

»Predvsem obveščevalno. Sodelovala sem kot obveščevalka pri napadu na mirenški vlak. Prav pred napadom sem poizvedela, kakšen vlak je in koliko vojakov se pelje v njem.«

»Pripovedovali ste še o kulturno-prosvetnem delu. Nam lahko kaj več poveste o tem?«

»Delala sem skupaj z Vido Brestovo. Večkrat smo privajali mitinge. Ponavadi so nam morali dodeliti zaščitno četo, kajti večkrat se je zgodilo, da so ravno sredi mitinga udarili Nemci. Za neko proslavo sem prevedla in priredila igrico »Osvobodjena Istra«. Naslov sem spremenila v »Osvobodjena Slovenija.« To igrico smo na vsak način hoteli spraviti na

oder. Ni in ni šlo. Ponavadi je bilo tako: v kakšni hiši ali pa na prostem smo se učili vloge. Čez deset minut so prišli Nemci in razbežali smo se. Tekla sem domov in igrico sežgala. To se je zgodilo trikrat. Vselej sem jo zopet napisala. Seveda sem v njej dodajala vedno več svojega, obnovljala sem jo namreč po spominu. No, končno nam je to uspelo spraviti igrico na oder. To sedaj ni bila več »Osvobodjena Istra«, pač pa resnična »Osvobodjena Slovenija.«

Pogovori s šestimi ljudmi. Šestimi izmed tisoč. Preprosti ljudje, ki živijo v deželi, za katero so se borili. Trebnje, Kostanjevica, Šmarjeta, Šentjerneja, Suha krajina... Imena krajev. Beretič, Kušlan, Božič, Cvetanović, Romih, Medle. Imena ljudi. Koliko je takih imen in koliko ljudi!

So trenutki, ko se spominjajo nazaj v dni julija enajštiridesetega, ko so slišali pripovedovati: »Začeli smo. Prva puška je že počila!« Spominjajo se drobnih dogodkov, pisem, ki so jih prenašali v gozdove in prve puške, ki so jo zaplenili.

Danes so del našega časa. Delavci v tovarnah. Uslužbenci v mestih. Člani delavskih svetov. Kmetje na njivah.

Ti pogovori so polurno potovanje skozi njihov čas.

Peter Breščak

»Napadali smo kolono avtomobilov...«

Stane Kušlan je zaposlen v obratu IEV v Šentjerneju. Našel sem ga pri delu. Pregleduje izdelke, ki jih obrat razpošilja po Sloveniji.

»Ste že dolgo časa tu v službi?«

»Od ustanovitve,« pove.

Nato napeljem pogovor na dnevi, ki jih je preživel med vojno v partizanih. Bil je v Cankarjevi brigadi. Trebnje, Žlebič, Bosiljevo, to so kraji, kjer je preživel najtežje trenutke.

»Žlebič leži med Ribnico in Turjakom. V marcu 1944. leta se je tam zadrževal naša brigada. Pred Žlebičem smo se odločili, da napademo kolono tridesetih avtomobilov, ki se je bližala našim položajem. Podrl smo nam na cesti. Kolono

se je približevala. Imel sem angleško protitankovsko puško.

Vžgali smo. Celo noč je bobnelo. Na položaju sem bil skupaj z dvema tovarišema, ki sta imela težki bredi!.

»Naš so naenkrat ukazali umik. Mi trije tega povedati nismo smeli. Nismo opazili, da so nam Nemci prišli za hrbet. Ko sem se ozrl, so bili samo deset metrov za nami. Nemci se niso znašli. Bil sem oblečen v njihove uniforme in najbrže so nas zamenjali. Izkoristili smo tisti nekaj trenutkov in zapustili položaj. Takrat je zaropotalo za našimi. Vel trije smo srečno prispeli na položaje naših tovarišev. Bil sem le lažje ranjen...«

»Na vašo žagi v Šentjerneju je bilo skladišče orožja. Lahko kaj več poveste o tem?«

»Po razpadu enajštiridesetega smo začeli zbirati orožje. Zakopavali smo ga pri žagi, skrivali smo ga v kozolce in med deske. Zbirka orožja se je izpolnila s puškami, ki so bile zaplenjene pri napadu na Bučko. Ko so prvi partizani iz Šentjerneja odhajali v Gorjanec, so se oborožili z orožjem,

ki smo ga imeli na žagi. Zabojo orožja, devet pušk in 3 lisob nabojev, smo pozimi leta 1941 odpeljali na Kočevo. Do Novoga mesta je bilo vse v redu. Naložili smo zaboj na vani in brat je vozil. V Novem mestu, pri Koškaku, je bilo treba zaboj spraviti. Zabojo je tehtal »kora« sto kilogramov. Bratu, ki se je mučil z njim, so priskočili na pomoč Italijani, ki niti najmanj niso slutili, kaj je v zaboji...«

»Avtopromet«
KRANJ

se priporoča vsem potnikom, da se poslužujejo avtobusov na rednih in na izrednih progah!

Odisejada štirih bratov

Albin, Boris, Miran, Ciril. Leta enajštiridesetega. Šestniki SKOJ. Vodi jih Miran, sekretar. Njegov namestnik je Ciril, brat. Druga dva odideta v hoste. Leta dvainštridesetega. Šestniki se vrste drug za drugim. V opučenih zidanicah, v kletih hiš. Vse do 21. septembra. Tega dne sta aretirana. Poveste ju z verigami. Novo mesto. Kir se lepi na stegno srcajo. »Ne, čisto naju ne morete ubiti. Kajti ubiti nekoga se pravi, vzeti mu tudi tisto, kar je povedal in dal drugim.«

Tako mi je pripovedoval Ciril Beretič. Dobel sem ga pod kozolcem, nedaleč od hiše, kjer je premetaval slamo.

»Deja nikoli ne zmanjka,« pove. »Ceprav je zemlje malo, moraš delati od jutra do večera.«

»V Novem mestu najbrže niso vedeli, da sva terenca. Vsega

gotovo niso vedeli. V naši zidnici je bila partizanska bolnišnica. Teden dni pred mojo aretacijo smo jo izpraznili. To je bila naša sreča, saj so Italijani že slutili, da zidnica ni povsem opuščena. Enkrat so jo celo bombardirali. Bombe so padle po travniku okoli zidnice. Niso eksplozirale, ker je travnik močvirnat...»

Poslal so naju v taborišče. Najprej Gonars. Nato Renicci v južni Italiji. Imeli smo sestanke. Vedeli smo, da mora priti konec. Ob kapitulaciji Italije so nas fašisti hoteli zadržati v taborišču. Vedeli smo, da se bližajo Nemci. Uprli smo se. pobrali orožje in ušli. Peš smo se napotili v hribe. V taborišču je bil tudi tretji brat, Boris, ki so ga ujeli pri nekem napadu. Tako smo se vsi trije, Miran, Boris in Ciril, podajli peš k četrtemu bratu — Albinu, ki

je bil v partizanih. Neki v Toskani je Miran začel. Z dvema tovarišema se je hotel spizgiti čez most nad nekimi potokom. Takrat je po cesti pridrljal oddelek nemških konjenikov. Vrgli so se s ceste v grmovje. Tam so čakali noči. Drugi dan so se napotili za nami.

Izmučeni smo nekoga jutra prešli Sočo. Prišli smo do partizanov. Vstopil sem v jurinški bataljon 30. divizije.«

»Ste večkrat srečevali svoje brate?«

»Včasih smo se videli. Vendar smo prišli veli skupaj šele pri bojih za Trst. Takrat smo se zbrali prvič po štirih letih.«

»Kaj se vam je najbolj vtišnilo v spomin v borbi za Trst?«

»Poučilen boj! Borili smo se za vsak meter, za vsako hišo in ulico, za vsak pločnik.«

Miran je sedaj v JLA, Boris je direktor Keramike v Ljubljani, Ciril in Albin sta doma na svoji kmetiji.

Odisejada štirih bratov še ni končana.

Nadaljuje se v delu.

Nocoj bodo slovesno izročili mehiški MDB Franc Hočevar-Ciril visoko priznanje: naslov dvakrat udarne brigade za dosežene uspehe od 1.—20. julija 1960.

V soboto zvečer je v Žuzemberku zaključila uspešno delo MDB Jože Slak-Silvo, ki je prejel tako priznanje za požrtvovalnost naslov trikrat udarne brigade! Več o njej prihodnjič.

Z vžigalno vrstico in dinamitom

(Nadaljevanje s 1. strani)

Najbolj mi je ostala v spominu diverzija pri Rakeku leta 1944. Štirje smo odšli minirali progo. Vojaški transport je bil napovedan. Izbrali smo prostor pri 12 m visoki škarpni, ker je bila tam nemška straža na vsako stran oddaljena 100 m. Po vrstici so me tovariši spustili z vrha skarpe na progo. Ročno vložim naboj pod tir in čakam. »Prihajajo!« so zasikali tovariši. Hitro sem sprožil detonator in hajd na plezanje! Takrat smo ugotovili, da prihaja vlak po drugem tiru. Kaj zdaj? Detonator je aktiviran, eksplozija bo sovražnika opozorila, škoda ne bo, mi pa bomo odšli praznih

rok. Jaz sem bil med tem spet na progi. »Prereži vrstico!« so mi sikali tovariši. Le trenutek

sem pomišljal in se odločil za nevarnejši, toda bolj zanesljiv ukrep. Ustavil sem mehanizem detonatorja in legel poleg proge. Vlak, le nekaj vagonov je bilo, je zdrvel mimo. »Ta ni bil naš!« smo ugotovili z olajšanjem. Nato sem naboj hitro prestavil pod drugo tir in ko so se pričele tračnice tresli, sem detonator aktiviral. Hitro k škarpni in še 12 m plezanja po njej. Ko sem prilezel na vrh, sem bil ves moker. Vlak je takrat že prispel. Močna detonacija je zadonela v noč, vagoni so poskakovali drug čez drugega in se nagrmadili skoro do vrha skarpe. Urno smo vrgli vsak nekaj ročnih bomb in odšli in noč.

V enotah VOS, VDV in KNOJ sem prehodil Dolomite, Notranjsko in Primorsko. Veliko stopinj, spopadov in nevarnosti je bilo. Zdej živimo v miru. Gozdar sem. Ni mi žal za vse, kar sem preživel, ko gledam novo življenje, vesele brezskrbne ljudi in mladino. Saj smo se v gozdu, kadar je bilo najhujše, vedno pogovarjali prav o tem novem in boljšem življenju.«

Sentlovenčanom

Iškreno čestita za dan vstaje domačin Franc Jarm, ki je sedaj pri vojakih v Raški. Pozdravlja tudi starše, brata, sestro in prijatelje.

Iz Titograda

Vsem fantom in dekletom iz Šmarjete, posebno pa staršem, bratom in sestram pošiljam lepe pozdrave in čestitke ob dnevu vstaje: Alojz Juno, Janez Brajer, Anton Rozman, Janez Vrtič, Franc Bevk, Marijan Kovč, Franc Fabjančič.

Vojski iz Novega Sada

»Vsem preživelim borecem čestitam v imenu dolenjskih ranov, ki služijo vojaški rok v Novem Sadu. Posebej pozdravljamo delovni kolektiv IMV in mladino iz Sentruperta, zlasti pa vse domače: Martin Marolt, V. P. 6335.«

Kolektivnu Planirja In Novotoksa

pošiljata prične pozdrave za 22. julij Jože Šarbo in Alojz Samec, vojaka iz Zagreba. Hkrati pozdravljata domače in znanca.

Pozdrav iz Novega Sada

Drago Prešeren, vojak iz Novega Sada, čestita vsemu očetu za rojstni dan in prihrano pozdravlja domače. Pozdravlja tudi vse borce in aktiviste ter jim čestita za 22. julij!

VSEM NEKDANJIM PARTIZANOM, BORCEM IN OFICIRJEM NOV IN JLA, AKTIVISTOM OF IN KPJ, VSEM DELOVNIM LJUDEM, NAŠIM BRALCEM, NAROČNIKOM IN SODELAVCEM ČESTITAMO ZA

DAN VSTAJE.

SLOVENSKEGA LJUDSTVA — 22. JULIJ!

UREDNIŠTVO IN UPRAVA DOLENJSKEGA LISTA

OTROCI SONCA

seno na travniku kmetijskega posestva. Tukaj delajo najmlajši. Če jih vprašate, koliko so stari, bodo dobili odgovor: trinajst, štirinajst, petnajst, šestnajst, sedemnajst, osemnajst, devetnajst, desetnajst, enajst, deset, devet, osem, sedem, šest, pet, štiri, tri, dva, ena. Nič, se zasmeljejo drugi.

SVI POKLICI TEGA SVETA,

in se eden, pravijo brigadirji. Med mladimi zidarji, tesarji, kosci, stavniki, rudarji, ki kopljejo jarek za stroje, je še prav nenavaden poklic: vičenje vode iz vodnjaka.

brigadirje voziti moped. »Sto dvajset procentov, sto trideset...« se čestitajo v štabu Slavko, Ort, Majeja in Maja. Potem je na vrsti predavanje. Predava urednik Dolenjskega lista tov. Tone Gošnik. Pozdravi jih v imenu Okrajnega starištvstva tabornikov.

SAMI MLADI SMO V BRIGADI

in ravno to je uspeh, pravi komandant brigade Slavko Pavlin. »Povprečje v brigadi je petnajst do šestnajst let. Izračunali smo delovni učinek prvih desetih dni. Dosegli smo 145 odstotkov. Normo smo prekoračili skoraj za polovico. Pokazali smo, da lahko tudi mladi presegamo norme.

Te vrstice pripovedujejo o otrocih sonca. O njihovem dnevju, ki mu ne bo sledil noben enak. Ker vsak dan, vsaki ura prinese nekaj novega. Govorijo o preprostih ljudeh, ki so si izbrali za svoj dom gozdove in travnike in robu njih. Imenujejo se taborniki.

so zagorele sveče v šotorih. vseh se je loteval spavec. Za nami je naporen, a lep dan. Prve straže so se sprehajale po taboru, nemirni snopi reflektorja so tihali po bližnjih obronkih gozda. Tabor je počasi tonil v globok sen. Prvi dan v brigadi, prva stopnica do našega doma, je bila za nami.

»Saj več številko dneva,« ga zavrne Marjan. Številka dneva je 15 tisoč. Toľko opeke hočejo napraviti.

FANTJE NA STOTISOČIH OPEKARH

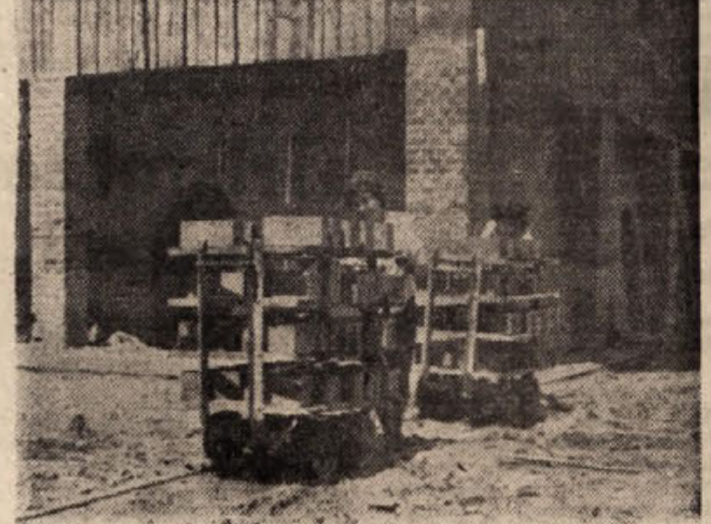
TI skladišča delajo. Fantje na stotisočih opekah, ki jim jo mečejo iz vagončka. Res jih lahko imenujemo fantje na stotisočih opekah, v skladišču je zložen nad pol milijona opek.

TISOČ NA URO,

ne kilometrov, pač pa opek, na pravi brigadirji pa stroju za opeko v Zalogu. Tu dela druga četa. Delajo vroče opeke.

ZAMORČKI,

pravi črni zamorčki hočejo postati pionirji in pionirke, ki sušijo jutri zvečer bodo ob tabornem ognju proslavili dan vstaje — zaso bo pagoda še posebno skrbno pripravljena in visoka...

Vskladnja podoba iz opekarn v Prečni in Zalogu: tu koplje taborniška brigada glino, jo vozi k strojem in od njih surove zidake v sušilnice. Vsaka opeka: nov košček bodočega taborniškega doma...

Presenečenje: ŠKERLJ NA 2. MESTU!

O poteku prvih dveh kol šahovskega turnirja za vstop na prvenstvo Slovenije, ki ga igrajo v Novem mestu — v Domu JLA, smo že poročali. Kot se je pričakovalo, so glavni favoriti turnirja — mošter Lešnik ter moštarska kandidata Guzel in Hočevar. Tako da jim je vstop v finalni turnir več ali manj zagotovljen.

Large advertisement section for 'INDUSTRIJA OBUTVE Novo mesto' and 'Kmetijske zadruga Sentlovrenc'. Includes sub-ads for 'Tobačna tovarna v Ljubljani', 'OBRTNIK LJUBLJANA', 'KMETIJSKA ZADRUGA STRAŽA', 'KOLEKTIV Kmetijske zadruga Sentlovrenc', 'Kmetijska zadruga Suhor', 'Kmetijska zadruga Bizeljsko', and '„Gorjanci“ Straža'. Each sub-ad includes contact information and descriptions of services.

SVOJIM ODJEMALCEM
IN DOBAVITELJEM SE
SE NADALJE PRIPOROČA

KMETIJSKA
ZADRUGA
SEVNICA

toplo pozdravlja in se jim še nadalje priporoča za zaupanje
ostale kmetijske prebivalce na svojem območju
Zadrugarke, kooperante in

KMETIJSKA ZADRUGA
BRESTANICA

VSEM BORCEM IN AKTIVISTOM, KAKOR TUDI
VSEM DELOVNIM LJUDEM POŠILJAMO TOVARIŠKE
POZDRAVE IN SE PRIPOROČAMO!

Opekarna Prečna

TRGOVSKO PODJETJE

»Sloša« Sevnica

POZDRAVLJA IN ČESTITA SVOJIM ODJEMALCEM, POSLOVNIM
PRIJATELJEM IN ZNANCEM!

ZA DAN VSTAJE čestitajo in pozdravljajo delovni kolektivi

»Imperial«

tovarna čokolade in likerjev
VIDEM - KRŠKO

PRIPOROČA SVOJE KVALITETNE IZDELKE
VSEM POTROŠNIKOM!

MIZARSKA
DELAVNICA
BROD

p. SMIHEL
PRI NOVEM MESTU

POZDRAVLJA ZA DAN
VSTAJE SVOJE STRANKE
IN JIM ČESTITA

**Občinski ljudski odbor
SEVNICA**

OBCINSKI ODBOR SZDL — OBCINSKI KOMITE
ZKS — OBCINSKI ODBOR ZB — OBCINSKI KOMITE
LMS — OBCINSKI SINDIKALNI SVET —
OBCINSKI ODBOR ZVVI — OBCINSKI ODBOR
ZROP — OBCINSKI SVET SVOBOD IN PD —
OBCINSKA GASILSKA ZVEZA — OBCINSKI
ODBOR DRUŠTVA PRIJATELJEV MLADINE

čestitajo za dan vstaje slovenskega ljudstva vsem bivšim
borcem in aktivistom, kakor tudi ostalemu prebivalstvu
občine!

Živel 22. julij — dan vstaje slovenskega ljudstva!

**GOZDARSKA
POSLOVNA ZVEZA
»ZASAVJE« SEVNICA**

„Elektro“ Novo mesto

POZDRAVLJA ZA 22. JULIJ VSE DELOVNO LJUDSTVO
V NOVOMESKEM OKRAJU IN ISKRENO ČESTITA!

Delovni kolektiv
podjetja

»Jugotani« Sevnica

POŠILJA BORBENE POZDRAVE ZA DAN VSTAJE VSEM
ČLANOM ZB, ZROP IN ZVVI TER JIM ŽELI PRI NJIHOVEM
DELU SE NADALJNIH USPEHOV!

»KERAMIKA« NOVO MESTO

TOVARNA KERAMIČNIH IZDELKOV
PROIZVAJA PEČI IN KAMINE, SAMOTNI
MATERIAL, AZBESTNE TLAKOVCE IN
OPRAVLJA MONTAŽO LASTNIH IZDELKOV!

VSEM DELOVNEMU LJUDSTVU V OBČINI,
POSEBNO PA BIVŠIM PARTIZANOM IN AKTIVISTOM
ISKRENO ČESTITAMO ZA 22. JULIJ —
DAN VSTAJE!

Občinski ljudski odbor Videm-Krško

Občinski odbor SZDL — Občinski komite ZKS — Občinski odbor ZB — Občinski komite LMS — Občinski odbor ZROP — Občinski odbor ZVVI — Občinski sindikalni svet — Občinski svet Svobod in PD — Občinska gasilska zveza — ter Občinski odbor Društva prijateljev mladine

DELOVNI KOLEKTIV
OBRTNEGA
PODJETJA **»ELA«**
NOVO MESTO

POZDRAVLJA CENJENE STRANKE IN POSLOVNE
PRIJATELJE ZA 22. JULIJ IN SE ŠE NADALJE
PRIPOROČA!

**Občinski ljudski odbor
SENOVO**

Občinski odbor SZDL — Občinski komite ZKS — Občinski komite LMS — Občinski odbor ZB — Občinski odbor ZROP — Občinski odbor ZVVI — Občinski sindikalni svet — Občinski svet Svobod in prosvetnih društev — Občinski odbor Društva prijateljev mladine in ostale množične organizacije in društva
ČESTITAJO IN POZDRAVLJAJO ZA 22. JULIJ VSE PREBIVALCE NA SVOJEM OBMOČJU!

SVOJIM ČLANOM IN ČLANOM VSEH
MNOŽIČNIH ORGANIZACIJ ČESTITA ZA
DAN VSTAJE — 22. JULIJ!

**OKRAJNI
ODBOR RDEČEGA KRIŽA
NOVO MESTO**

**»Komunala«
Sevnica**

SE PRIDRUŽUJE ČESTITKAM
OSTALIH DELOVNIH KOLEKTIVOV
ZA DAN VSTAJE!

**Kmetijsko gozdarsko posestvo
NOVO MESTO**

čestita in pozdravlja vse delovne kolektive na Dolenjskem,
v Spod. Posavju in v Beli krajini in jim čestita za 22. julij!

Svojim gostom se še nadalje
priporoča in jim čestita za 22. julij

HOTEL
**»METROPOL«
NOVO MESTO**

Svojim odjemalcem nudimo
vsak dan svež kruh in razno pecivo!
Za dan vstaje slovenskega
ljudstva čestitamo vsemu
delovnemu ljudstvu Slovenije!

**Pekarija
Novo mesto**

TRGOVSKO PODJETJE

**»PREHRANA«
Novo mesto**
s poslovalnicami

se priporoča cenjenim odjemalcem in hkrati čestita za dan vstaje!

**SPLOŠNA
BOLNIŠNICA
NOVO MESTO**

se pridružuje manifestaciji delovnega ljudstva za dan vstaje in iskreno čestita

Občinski ljudski odbor NOVO MESTO

OBCINSKI KOMITE ZKS — OBCINSKI ODBOR SZDL — IN OSTALE MNOŽIČNE
ORGANIZACIJE IN DRUŠTVA
ISKRENO ČESTITAJO ZA PRAZNIK VSTAJE, SPOMINJAJOČ SE PRI TEM OGOR-
NIH ŽRTEV IN NAPOROV NAŠIH BORCEV, KI SO NAM IZBOJEVALI SVOBODO!

**»Novoteks«
TEKSTILNA TOVARNA
NOVO MESTO**

IZDELUJE VSE VRSTE BLAGA IZ VOLNENE, ČESANE IN
MIKANE PREJE! ZAHTEVAJTE VEDNO BLAGO NOVOTEKS!
ŽIVEL 22. JULIJ — DAN VSTAJE SLOVENSKEGA LJUDSTVA!

**Okrajni ljudski odbor
NOVO MESTO**

Okrajni odbor SZDL — Okrajni komite ZKS — Okrajni komite LMS — Okrajni odbor Zveze borcev — Okrajni odbor ZVVI — Okrajni odbor ZROP — Okrajni sindikalni svet — Okrajna Gasilska zveza — Okrajni svet Svobod in prosvetnih društev — Okrajni odbor Društva prijateljev mladine

čestitajo za 22. julij — dan vstaje — vsemu prebivalstvu novomeškega okraja z željo, da bi v prihodnosti dosegli še lepše uspehe na političnem, gospodarskem in kulturnem področju!

ZA DAN VSTAJE 22. JULIJ IN KRAJEVNI
PRAZNIK ČESTITATA

Kmetijska zadruga Gradac in Mizarstvo Gradac

Čestitkam se pridružujejo: Krajevni ljudski odbor
— Krajevni odbor SZDL, ZB, ZVVI, RK, Osnovna
organizacija ZK, Vaški aktiv LMS, Delavsko kul-
turno društvo, Gasilsko društvo

»Marmor« Gradac v Beli krajini

čestita za 22. julij in za krajevni
praznik 26. julij ter se priporoča!

Gradbeno podjetje »SAVA« – Videm-Krško

OPRAVLJA VSA V STROKO SPA-
DAJOČA DELA TER ČESTITA ZA
DAN VSTAJE SLOVENSKEGA
LJUDSTVA!

DELOVNI KOLEKTIV
PODJETJA

Vsem investitorjem, poslovnim prijateljem in
znanecem čestita za slavno obletnico vstaje sloven-
skega ljudstva delovni kolektiv

Prvovrstna vina za
domači in tuji trg nudi

»Vino« Brežice

in čestita vsem delovnim
ljudem Spod. Posavja
za dan vstaje!

»KOVINAR« ČRNOMELJ

OPRAVLJA VSA STROJNA IN STAVBNO
KLJUČAVNICARSKA DELA TER ISKRENO
ČESTITA ZA 22. JULIJ!

Belokranjskega gradbenega podjetja ČRNOMELJ

Pozdrav 22. juliju — velikemu prazniku delovnih
ljudi Slovenije!

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR METLIKA

Občinski odbor SZDL — Občinski odbor ZB — Občinski
odbor ZVVI — Občinski komite ZKS — Občinski komite
LMS — Občinski odbor ZROP — Občinski sindikalni svet
— Občinski svet Svobod in PD — Občinska gasilska zveza
— Občinska zveza prijateljev mladine.

Pozdrav vsem borcem in aktivistom iz NOB in vsem delovnim
ljudem za praznik vstaje slovenskega ljudstva!

»BELT«

Belokranjska železovarna in strojna
tovarna
ČRNOMELJ

VSEM
BELOKRANJSKIM
KMETOVALCEM,
ZLASTI PA
SVOJIM ČLANOM
IN KOOPERANTOM
ČESTITA
ZA DAN VSTAJE

KMETIJSKA ZADRUGA DRAGATUŠ

ZA DAN VSTAJE SLOVENSKEGA LJUDSTVA —
22. JULIJ ČESTITAJO

Kmetijska zadruga Adlešiči

KRAJEVNI ODBOR — OSNOVNE ORGANIZACI-
JE: ZKS, SZDL, ZB, ZROP, ZVVI, RK — VAŠKI
AKTIV LMS — DELAVSKO KULTURNO DRU-
STVO — GASILSKO DRUŠTVO — LOVSKO
DRUŠTVO

Priporočamo svoje
usluge in čestitamo
vsem strankam in
poslovnim prijate-
ljem za 22. julij!

Delovni kolektiv

»Agroservis« Brežice

OGLEJTE SI NASE ZALOGE — PREPRICALI SE
BOSTE O VELIKI IZBIRI, SOLIDNI POSTREŽBI
IN NIZKIH CENAH!

TRGOVSKO PODJETJE

»LJUDSKA POTROŠNJA« BREŽICE

NAJ ŽIVI 22. JULIJ!

NAJ ŽIVI DAN VSTAJE — 22. JULIJ,
PRAZNIK VSEH BORCEV, AKTIVISTOV
IN DELOVNIH LJUDI!

PODJETJE ZA POPRAVLJANJE ŽELEZNIŠKIH VOZ DOBOVA

ISKRENE ČESTITKE
ZA DAN VSTAJE
VSEM
PREBIVALSTVU
SPOD. POSAVJA,
DOLENJSKE IN
BELE KRAJINE,
ZLASTI PA
OBISKOVALCEM
NAŠEGA KINA!

KINO BREŽICE

ZA DAN
VSTAJE
ČESTITA
IN SE SE
NADALJE
PRIPOROČA

KMETIJSKA ZADRUGA METLIKA!

Vsemu prebivalstvu na svojem območju, zlasti pa kmetovalcem-zadružnikom
čestitajo ob obletnici vstaje slovenskega ljudstva:

KMETIJSKA ZADRUGA VINICA

KRAJEVNI LJUDSKI ODBOR — OSNOVNE OR-
GANIZACIJE ZKS, SZDL, ZROP, ZB, ZVVI, RK
— VAŠKI AKTIV LMS — GASILSKO DRUŠTVO
— DRUŠTVO PRIJATELJEV MLADINE

Lesno predelovalno podjetje METLIKA

Za dan vstaje pošiljamo borbene pozdrave vsem
delovnim ljudem!

Toplo priporočamo naše izdelke in pozdravljamo ob
ob dnevu vstaje vse svoje odjemalce in poslovne
prijatelje, želeč jim nadaljnjih uspehov!

Tovarna pohištva BREŽICE

SVOJIM ČLANOM,
OSTALIM
KMETOVALCEM,
ZLASTI PA
KOOPERANTOM
ČESTITAMO
ZA 22. JULIJ
IN SE JIM
SE NADALJE
PRIPOROČAMO
ZA ZAUPANJE!

KMETIJSKA ZADRUGA ŠENTRUPERT

Vsem Mirenčanom, okoliškemu prebivalstvu,
zlasti pa kmetovalcem iskreno čestita, za
22. JULIJ

Kmetijska zadruga MIRNA na Dolenjskem

VSE KMETOVALCE
IN PREBIVALSTVO
NA SVOJEM
OBMOČJU
POZDRAVLJA
IN JIM
ČESTITA

KMETIJSKA ZADRUGA SEMIČ

ZA DAN VSTAJE POZDRAVLJAMO VSE
KOLEKTIVE V SLOVENIJI IN JIM PRI-
SRČNO ČESTITAMO.

Mizarska delavnica SEMIČ

IZDELUJEMO RAZNOVRSTNO ŠOLSKO
OPREMO!

Ob dnevu vstaje s ponosom zremo na doslej prehojeno pot in
obljubljamo, da bomo hrabro korakali po njej naprej — k
dokončni izgradnji socializma!

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BREŽICE

Občinski odbor SZDL — Občinski komite ZKS — Občinski odbor
ZB — Občinski komite LMS — Občinski odbor ZROP — Občinski
odbor ZVVI — Občinski sindikalni svet — Občinska zveza
Svobod in PD — Občinska gasilska zveza — Občinska zveza pri-
jateljev mladine in ostale množične organizacije in društva!

Mestna hranilna Komunalna banka NOVO MESTO

se pridružuje manifestacijam in čestitkam delovnih
kolektivov za dan vstaje slovenskega ljudstva!

Prvovrstne pijače dobite le v »DANI«!

»DANA«

destil. elja, tovarna likerjev, sadnih sokov,
promet z vinom, pivom in gostinstvo MIRNA
na Dolenjskem
čestita svojim strankam in vsem delovnim ljudem
naše domovine za DAN VSTAJE!

TOVARNA ŠIVALNIH STROJEV

»Mirna« na Mirni

pozdravlja ob narodnem prazniku vse svoje po-
slovne prijatelje, zlasti pa lastnike MIRNA šivalnih
strojev in jim čestita!

TRGOVSKO
PODJETJE
NA VELIKO
IN MALO

»KRKA« Brežice

Z VSEMI SVOJIMI POSLOVALNICAMI, KI NORMALNO POSLUJEJO IN Z
DVEMA NON-STOP POSLOVALNICAMA, ČESTITA IN POZDRAVLJA ZA 22. JULIJ
VSE SVOJE STRANKE IN SE JIM SE VNAPREJ TOPLO PRIPOROČA!

OB DNEVU VSTAJE ŽELIMO VSEM PREBIVALSTVU ČRNOMALJSKE OBČINE,
DA BI SE NADALJE TAKO SMELO KORAKALO NAPREJ PO POTI SOCIALIZMA
IN NAPREDKA KOT SE JE MED NARODNOOSVOBODILNO VOJNO S PUŠKO V
ROKI BORILO ZA SVOBODO!

Občinski ljudski odbor ČRNOMELJ

OBČINSKI ODBOR SZDL • OBČINSKI KOMITE ZKS •
OBČINSKI ODBOR ZB • OBČINSKI KOMITE LMS • OB-
ČINSKI ODBOR ZROP • OBČINSKI ODBOR ZVVI • OB-
ČINSKI SINDIKALNI SVET • OBČINSKA ZVEZA SVOBOD
IN PD • OBČINSKA GASILSKA ZVEZA IN DRUGE MNO-
ŽIČNE ORGANIZACIJE IN DRUŠTVA

Brez smeha ni šlo

Partizan Lojz od Komande mesta Kočevja je bilo zelo dolgo in suh, snedel pa je toliko robe, da je bilo strah in groza. Pa ga nekoga dne vpraša kurir Vardar:

»Ti, Lojz, koliko pa pravzaprav tehtaš?«
»Kadar sem lačen 65, kadar sem sit pa 74 kil.«

ZADNJI PRISEL, PRVI MLEL...

Bataljonski čevljar je sedel na bukovem štoru in se ubadal s pošvedranimi čevlji. Pa pride kurir Borut in reče:

»Čuj, Lenart, brž mi pokrpaj tale škarpet, ker moram na pot.«

»Poglej, vsi tle so prišli pred teboj,« je Lenart pokazal na kup čevljev.

»Toda meni se mudi in sam vidiš, da mi zeva podplat!«

»To me nič ne briga. Pa bi prej prišel. Saj dobro veš, da se strogo držim tistega preleškega pregovora, ki pravi: Prile priša, prile mleja. In tudi zdaj ne bom delal nobene izjeme.«

»Poslušaj, Lenart...«
»Ne morem pa ne...« Mahoma je premolknil in se zagledal v kurirjevo dlan, na kateri so ležale tri cigarete. Ker ni že tri dni kadil, se je obližnil in pohitel: »Ne morem pa ne morem si kaj, da se ne bi enkrat držal tudi tistega preleškega pregovora, ki pravi: Zadnji priša, prvi mleja.«

Kurir Čurčil je nekoga zimskega dne nekje v roških hribih naletel na partizansko patroljo. Pa ga eden izmed patroljašev vpraša:

»Tovariš, ali se nič ne bojiš volkov?«
»Prav nič. Meni je lansko zimo volk celo rešil življenje.«
»Pojdj no! Kako neki?«
»Čisto preprosto: ko sta se srečala, je šel mimo mene.«

TISKARSKI SKRAT POD SMREKO

Partizan Gerik, ki je imel na skrbi tehniko (ciklostilno tiskarno) Notranjskega okrožja, je nekoč tiskal na Travnji gori letake proti beli gardi. Kar 5000 jih je moral izdelati - tako mu je naročil okrožni komite KPS.

Natisniti 5000 letakov v hudi zimj - to niso mačje solze! Tiskarska barva je sproti zmrzovala, zato je moral Gerik zakuriti, ker drugače ne bi ničesar spravil na papir. Čeprav je snežilo, se je hudo potil. Letake je tiskal s primitivnim tiskarskim »strojem« in je zato moral natisniti vsakega posebej.

Naposled so bili letaki natisnjeni. Toda jo! Ko je Gerik enega izmed njih prebral, so se mu ustavile oči na zadnjem stavku, ki bi se moral glasiti: »Smrt italijanskim hlapcem!« Tiskarski škrat pa je zamenjal črko »a« z »e« - in tako se je bralo: »Smrt italijanskim hlapcem.«

Zgodilo se je v neki vasi, kamor je prispela neka višja italijanska komanda. Oficirji so se sprehajali med hišami in si ogledovali vas. Nek colonello se je s starejšim vaščanom zapletel v pogovor.

»Fovej mi, kaj bi storil za Angleže?«

»Nič,« je odgovoril starec.

»Tako je prav. In za partizane?«

»Tudi nič.«

»In za nas?«

»O, za vas pa vse!«

Zadovoljen se je Italijan nasmešnil. Pač ni vedel, da je starec - vaški grobar.

Kurir Saša, ki je bil nabrit kot le kaj, se je vrnil s terena v logor. Ko je oddal pošto v štabu bataljona, je stopil k intendantu Matežu in rekel: »Matež, prejmi pozdrav od Jake iz Zavrha.«

»Hvala.«

»Prejmi pozdrav od Jake.«

»Hvala, hvala.«

»Prejmi pozdrav od Jake.«

»Ja, hudiča, da jo že mir s tem pozdravljanjem!«

»Ne morem, dokler te ne pozdravim še 997-krat. Jaka me je namreč naprosil, naj ti izročim tisoč pozdravov...«

(Iz Pavlihovih zbirk)

— Jaka, vstani! Zbor brigade!
— Kaj pa je spet za en hudič?
— Pri kurirju so našli čik, pa ga bomo zdaj kolektivno pokadili!

ZANIMALO VAS BO...

V STARO ZELEZO

● Zadnja angleška bojna ladja, in največja kar jih je bila zgradila angleška vojna mornarica, 44.500 - tonska »Vanguard« je odšla v staro železo. Anglija je včasih imela 50 velikih vojnih ladij, zdaj je pa ostala brez vseh.

ELEKTRONSKI STROJEVODJA

● Podzemska železnica v Moskvi je dobila prvi vlak, ki ga vodi elektronski strojevodja. Takli strojevodji-roboti bodo do leta 1982 vozili vse vlake moskovskega metroja.

PREBIVALSTVO ITALIJE

● Konec marca letos je imela Italija 49.218.000 prebivalcev. Vseh Italijanov (tudi tistih, ki žive po svetu) je 50 milijonov 808.000.

THAIS XI - PONOS LIPICE

● Lipica na Krasu, naše vzgajališče plemenitih konj, ki je nedavno slavila 380-letnico, slovi po vsem svetu. Danes imajo v Lipici 130 čisto-krvnih konj, njihov največji ponos je pa kobila Thais XI, stara deset let. Na razstavi v Veroni so ponujali zanjo 9 milijonov lir, na jahalnem turnirju na Dunaju je pa neka Belgijka dajala zanjo 50.000 mark.

MINISTRI NA HIMALAJO

● Kotrala, premier države Nepal, ki leži na južni strani Himalaje, je sklenil, da se posveti alpinizmu. »Skozi na predlagal tudi ostalim ministrom državo vsi odhajajo na osvajanje Himalaje,« je rekel na sestanku planinskega društva, »zato je zadnji čas, da tudi mi skočimo na te vrhove. Jaz bom šel, isto sem pa predlagal tudi ostalim ministrom.«

BOGOMIL LILIIJA: 2 NA SPREHODU PO MALO ZNANI NOVOMEŠKI OKOLICI

Bilo je prav, da smo začeli po vojni uporabljati za ta kraja prvotni imeni. Vendar se nista obdržala, ker je raba dialektičnega izgovarjanja preveč zakoreninjena. Zato ne kaže vsiljevati teh novih imen, ker nikogar ne motijo in se nihče ne spitka obnje.

Po karti sva ugotovila, da voda obbeh studencev kmalu ponika. In res! Komaj sva hodila po rosnih travah dobrih sto metrov, je bilo konec struge. Voda se je izgubila v podzemlje. Sele po nekaj minutah hoje ob kraju bukovega in gabrovega gozda sva našla v dolini nov izvir, ki je bil seveda nižji od prvih dveh. Torej sva trčila na pravo ponikalnico! Vendar je bil izvir tako sikromen, da ni ustvaril širše in globlje struge. Brž sva opazila, da so poglavitni izviri nekoliko višje, kjer ob hudih nalihvih bruh voda iz več razkopanih lukenj, da se nato razlije po travniku na dno doline. Struga je bila namreč to domala vsa zarasla z močvirnim rastlinjem. Tako sva sedaj iskala prehodov, da ne bi zašla preveč v močvirje, kajti mokra sva bila še vedno in ni kazalo, da se bova kmalu osušila.

Brž je potegnili moj spremljevalec iz torbe toplomer, da je izmeril toploto vode ob izviru. Voč je bila normalno hladna 10,5° C.

Po mokrotni dolini sva kraj potoka potovala dalje do naslednjega izvira, ki sva ga odkrila blizu Stranske vasi. Ker sva v bližini opazila neko žensko, ki je okopavala krompir, sva se namenila do nje, da bi kaj povedala o dolini spodaj in studencu. Zal nisva kaj prida izvedela. Odsla sva torej dalje v bližnjo vas in stopila do domačina Franca Plantana, ki je potešil najino radovednost. Dolini pravi tu kar »V jarkih«, potoku »Vejer«, bližnjemu izviru pa »Jezer«.

Iz Stranske vasi sva se spustila v dolino proti mostu čez Vejer, ki je tu tik pod vasjo Janja močnejši in širši. Spetoma sva srečala dekle Marico s škafom vode na glavi; zajela jo je bila v potoku. Vaščani jo uporabljajo za pranje in napajanje živine, medtem ko črpa jo pitno vodo iz vodnjakov. Seveda moramo vedeti, da pijejo vodo le v hudi stiski. Ko zmanjka vina.

Vaška pot v Jamo je kar lepa. Uredili so jo sami domačini ob podpori ljudskega odbora. V vasi s tako pomenljivim kraškim imenom sva poiskala Franca Kastelca, na katerega nas je opozoril že Plantan v Stranski vasi, da bova od njega marsikaj izvedela. Ze od daleč sva ga zagledala na domačem vrtu s koso v roki, ki jo je pravkar brusil, in kar s ceste sva ga pobarala za prijaznost, da bi se malo pomudil z nama. Predvsem sva želela kaj več izvedeti o breznju, o katerem sva že marsikaj slišala in vedela, saj so ga jamarji nekako pred tridesetimi leti vsega preiskali.

Brezno, ki mu pravijo domačini Koterjeva prepadina, se odpira na najnižjem mestu obširne vrtače, ki je vsa pod gozdno odejo. Seže domala navpično dobrih 30 metrov, spodaj pa se razvije na več strani. V njem je troje jezerc, ki najbolj zanimajo vaščane. V hudi poletni suši so tu leta 1932 novomeški gasilci načrpali toliko vode, da so z njo napolnili vodnjake v treh vaseh, pri tem pa se je gladina vode v jami potopila komaj za kako ped. Prepadino nazivajo Koterjevo po lastniku zemljišča - Stanglu, vulgo Koter, ki se je med našim zanimivim razgovorom kmalu oglašil z druge strani ceste in pritrldil Kastelčevemu pripovedovanju.

»Kralj kričavec« Toni Dalara se je te dni mudil v Montecaru, kjer so ga fotografirali zasluljko, ko si je pustil vedečevati z roke. Stara ciganka na sliki bi mu rada povedala, da bo zaslužil gore denarja z svojim nastopanjem po svetu. Prva stopnica - Francija, nato pa seveda obe Ameriki in še naprej.

Miniaturna lokomotiva na gornji sliki ni navadna igračka, kot bi morda kdo mislil na prvi pogled, marveč ima kaj resno nalogo. Uporabljajo jo na univerzi v Michiganu (ZDA) za merjenje stopnje radioaktivnosti, ki se je nalezle v atomskem reaktorju te znanstvene ustanove. Ko pripelje iz za zavarovalne pregrade cementa in svinca, ji z navadnim Geigerjevim števcom merijo količino izžarjevanja.

Julie Alexander je ena izmed »tepitec s Temze«, kakor so jih krstili filmski ljudje v Londonu, ki snemajo zabaven film o dekletih iz kolekta Saint Triniana. Film nosi naslov »Čisti pekeli v Saint Trinianu« - burka o nedolžnih pubertetnicah, ki v internatu povzročajo vrazje prekucelje.

Viktor Szasz na sliki je bil med prvo svetovno vojno kapitan vojne ladje v avstro-ogrski mornarici, nato pa je bil upokojen in se je preselil v Rim, kjer je kljub visoki starosti doživel drugo svetovno vojno, med katero je bil celo uslužben v madžarskem diplomatskem predstavništvu. S tega mesta je izdal mnogim židom, ki so bežali pred fašisti, ponarejene dokumente, s pomočjo katerih so se begunci lahko rešili v Ameriko. Zdal so se ga spomnili in med seboj zbrali veliko vsoto denarja, da bi mu jo podarili, pa se je možak denarja otresel, čes da ni delal za plačilo.

— Miha, nikar toliko ne kašljaj, se boš še prehladil!

To bi lahko kdo razumel tako, ko da želimo smrt italijanskim hlapcem, je pomislil Gerik. In moral je - hodeč nočes - popraviti vseh 5000 letakov, čeprav ga je preklemsko zeblo v prste.

NEKAJ OKROGLIH

V RESTAVRACIJI
»Danes imamo pa nekaj posebnega: polže!«
»Ne bom, hvala. Mi je že večer eden pri vas stregel...«

ZADNJA MOŽNOST
»Kako pa to, da kar po dvakrat na dan kupuješ ribe?«
»Veš, na morje grem na dopust, pa bi se rad prejel še na jedel morskkih rib.«

DOBER ODGOVOR
Neki plešast domišljavec je naprej in naprej smatnil in zmerjal slavnega grškega dramatika Evipida. Ko mu je nazadnje le zmanjkalo sapa, mu je rekel Evipid: »Tebi sploh nočem odgovoriti nobene besede. Cestitati pa moram tvojim pametnim lasem, ki so tako kmalu ušli s tako nemumne glave!«

DENAR - DOPUSTA VLADAR
»Kako dolgo še ostanete na morju?«
»Se deset tisoč dni!«

SREČKO

Ceta se je vračala v tabo-rišče s skupino pravkar mobiliziranih novincev. Nekje so padli v sovražnikovo zasedo. Kljub toči krogel pa se je zgodilo - in kaj se v partizanah ni zgodilo! - da so odnesli celo kožo vsi razen nekoga novince. Ko mu je bolničarka Nuša obvezovala ranjeno levico, je rekla:
»Lej si no! Vsi smo se srečno izmazali razen tebe, tovariš... Kako ti je že ime?«
»Srečko.«

— Preglejte mu oči, doktor! Ta stari kozel ne loči več vrat najsne spalnice od vrat v sobo naše gospodinjke pomočnice...
— Oh! Oprostite!...

Val demonstracij proti svetovnemu imperializmu in blokovski politiki je v zadnjem času zavel ves svet. Začelo pa se je pravzaprav na Japonskem (na sliki), kjer so velike množice demonstrirale proti volaskemu povzovanju svoje dežele z ZDA, kar je prispililo celo ameriškega predsednika Eisenhowerja, da je odpovedal svoj obisk na Japonskem. Japonci s demonstracijah nosili transparente z napisi: »Nič več Hirošime!«

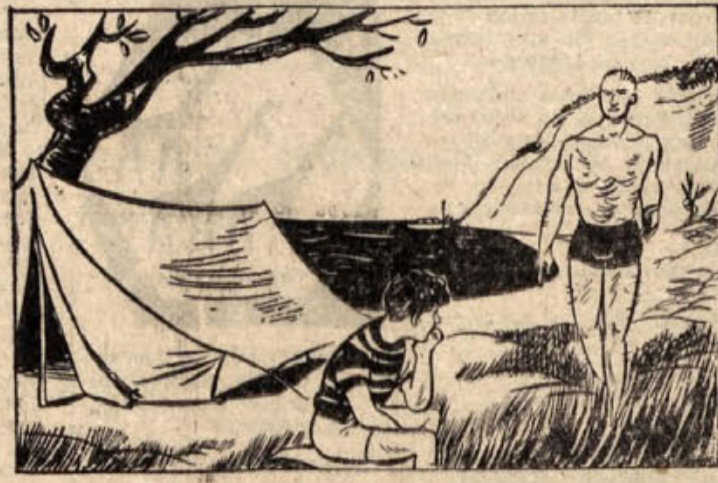
PIŠE: **Drago Dremšič**
ŽAKAP
OBALI NA
PIŠE: **Milan Maver**

31. Odveslali so do skal pri vhodu v zaliv. Bojan je z vrvo pritrldil čoln k bližnjemu kamnu. Nato si je nataknil plavuti in masko, vzal puško in se s harpuno, pripravljeno za strel, potopil v globčino. Morje je bilo tukaj globoko. Nekajkrat se je potopil. Uspeh ni izostal. Namesto z ribo, ki sta si jih Miša in Jure želela, se je vrnil na površje z velikim morskim rakom.

Jure se ga je ustrašil, da je zbežal na konec čolna. Maša pa je vzela raka iz Bojanovih rok. Spravili so ga v veliko plöčevinasto školto.

Lov jih je tako zaposlil, da niso imeli časa za druge reči.

32. Mišo je živčno čakal v šotoru. Nekajkrat ga je zamikalo, da bi poklical prijatelja in jima povedal, kaj je videl. Ali bi škatalo kar odnesel? Miličniki v mestu bi jo že odprli. Nemec boče odnesel, kar je med vojno ukradel. Za nobeno ceno ne sme oditi s to školto.

Nemec je kdaj pa kdaj pogledal k svojemu šotoru. Nato se je počasi primajal na ploščad in ustavil pri njem.

»Lepo lovijo,« je rekel. »Raka in pet rib so že ujeli.«
»Ali vi nečete loviti?« je vprašal Mišo. Morda pa bi Nemca spravil na kakšen kraj, kjer ne bi videl svojega šotora?
»Ne, čakam ribiča, ki mi mora pripeljati pribor za lov.«

33. Ker Bojan in Jure nista prišla h koslu, je vztrajal na svojem mestu. Čeprav bi ob drugih priložnostih ne strel, je tokrat pozabil na prijatelja. Nemec je spet odšel v svoj šotor. Vrnil se je oblečen. Pogledal je na uro in se nervozno spre- hajal.

Falot je, ne pa znanstvenik je pomislil Mišo. Bal se je, da bo Nemec odšel in odnesel vse s seboj. Nenadoma se je pred zalivom pokazala barka. Človek v mornarski majlici je skušal vestati. Nemec je od nečakanosti nokočil in stekel po stezi k morju.

Zdalj ali pa nikoli - je pomislil Mišo.